

UMEÅ UNIVERSITET

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande: Miljömålsberedningens betänkande ”Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030”

Bakgrund

Umeå universitet har anmodats lämna yttrande över Miljömålsberedningens betänkande ”Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030”. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor Stig-Olof Holm, Institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap. Dekanen vid Teknisk-naturvetenskaplig fakultet är beslutsfattare i ärendet.

Övergripande synpunkter

Remissvaret fokuserar på hur det svenska skogsbruket och därmed LULUCF-sektorn påverkar möjligheterna att nå klimatmålen.

Tidsfaktorns avgörande betydelse – hur avverkningens klimatpåverkan måste bedömas i relation till att världen måste nå nettonollutsläpp omkring 2050.

1. Behovet av restaurering och ökad klimatresiliens i skogslandskapet – för att minska utsläppsrisker och stärka ekosystemtjänster.
2. Förslag till ekonomisk modell – för att finansiera ökad kolinlagring och restaurering.

Skogssektorns koldioxidflöden är mycket stora jämfört med andra sektorer. År 2022 uppgick utsläppen från avverkning och naturlig avgång till cirka 120 Mt CO₂, medan fotosyntesen band cirka 160 Mt CO₂. Detta innebär att små förändringar i avverkningsnivåer ger mycket stora klimatpåverkande effekter, ofta större än kostsamma åtgärder inom transport eller industri.

UMEÅ UNIVERSITET

Tidsfaktorns betydelse och behovet av minskad avverkning

Sverige bör överväga att införa ett moratorium eller kraftig minskning av avverkningen under de kommande kritiska decennierna. Detta skulle ge omedelbar minskning av biogena utsläpp, ökat upptag i växande skog, betydande klimatnytta fram till 2030 och 2050.

Kolåterbetalningstid och klimatfönstret fram till 2050. Klimatmålen måste ses i ett globalt systemperspektiv. Eftersom världen måste nå nettonollutsläpp omkring 2050 är det avgörande att utsläpp – även biogena – inte har återbetalningstider som sträcker sig långt bortom detta årtal. Biogena utsläpp från jordbruk återtas snabbt och kan vara klimatomkostigt fördelaktiga. Biogena utsläpp från skogsbruk har däremot kolåterbetalningstider på 50–1500 år, beroende på skogstyp. För boreala skogar, inklusive Sverige, ligger återbetalningstiden ofta efter år 2100. Det innebär att biogena utsläpp från avverkning i praktiken fungerar som fossila utsläpp i relation till Parisavtalets tidsramar.

Substitutionseffekter måste omdefinieras. Nuvarande syn på substitution – att biobaserade produkter ersätter fossila – är missvisande om den biogena råvaran har lång återbetalningstid. En klimatomkostigt korrekt definition måste väga in om kolet återtas före 2050.

Risk för *tipping points*. Forskningen visar att överskridande av 1,5–2°C kraftigt ökar risken för klimatomkostiga *tipping points*. För att undvika detta krävs snabba utsläppsminskningar (42 % till 2030, 57 % till 2035). Både fossila och biogena utsläpp måste minska snabbt.

Restaurering av skogslandskapet och ökad klimatresiliens

Internationella åtaganden. Sverige har åtagit sig att skydda 30 % av naturen till 2030 (FN:s biodiversitetsmål) samt restaurera 20 % av ekosystemen till 2030 och alla skadade ekosystem till 2050 (EU:s restaureringsförordning). Dessa mål är juridiskt bindande inom EU och innebär att Sverige måste skydda betydligt större arealer skog än idag.

Konflikt mellan svensk lag och EU-rätt. Skogsvårdslagens §30 – som tillåter avverkning även där hotade arter finns – står i konflikt med EU:s art- och habitatdirektiv. Liknande lagstiftning har tidigare underkänts av EU-domstolen.

Nuvarande skogsbruk är klimatkänsligt och ekologiskt ohållbart. Det svenska skogslandskapet domineras av kalhyggen, tall- och granplantager i olika åldrar och överlag låg variation i trädslag och strukturer. Konsekvenser är ökad risk för stormfällning, granbarkborreangrepp, rotröta, bränder, förlust av biologisk mångfald, minskad klimatresiliens.

Behov av restaurering. Det finns ett behov att formellt skydda kvarvarande naturskogar och äldre seminaturlika skogar (och stoppa avverkningar av dessa

UMEÅ UNIVERSITET

områden), restaurering av plantagelandskapet mot semi-naturliga, blandskogsdominerade, klimatrezilienta skogar samt återgång till naturliga störningsregimer som förebild. Restaurering skulle resultera i en ökad kolinlagring, minskad risk för stora utsläpp vid skador, bättre vattenreglering, minskad erosion samt bättre förutsättningar för renskötsel, friluftsliv och biologisk mångfald. En väg att uppnå detta är att införa en blandskogspargraf i Skogsvårdslagen, så att på de marker där blandskog kan växa, återbeskogning med blandskog i stället för gran eller tallplantager sker efter avverkning.

Ekonomiska modeller för att stödja minskad avverkning och restaurering

Ekonomiska incitament behövs för att stödja minskad avverkning och restaurering. Modellen bör premiera ökad kolinlagring, ökad klimatrezilienz, ökad biologisk mångfald, samt minskad risk för framtida utsläpp. Förslagsvis bör en skogsfond införas, som finansieras via en koldioxidskatt på skogsindustrins koldioxidutsläpp. Skogsägare och andra företagare ska ha möjlighet att söka anslag från fonden för skydd och ekologisk restaurering av skog för ökad kolinlagring, samt för klimatåtgärder inom industrin. På så sätt kan man överbrygga den nuvarande underfinansieringen i statsbudgeten vad gäller finansiering av skogsskydd och andra skogliga klimatåtgärder.

En sådan modell skulle kunna vara kostnadseffektiv jämfört med andra klimatåtgärder, eftersom skogssektorns koldioxidflöden är så stora.

Beslut

Yttrandet har fastställts av dekanen för Teknisk-naturvetenskaplig fakultet efter föredragning av kanslichef Åsa Boily.

Thomas Wågberg,
Dekan vid Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten

Expedieras:

Klimat- och näringslivsdepartementet
Stig-Olof Holm, Institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap
Christian Bigler, Institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap
Registrator, Umeå universitet

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign